Öğrenme ve Öğretmenin Yolculuğu

Necati Yılmaz

Öğrenci, Öğretmen
ve Yöneticiler İçin Yol Haritası

Tilki Kitap

tilki
kitap
yayınevi

ÖĞRENME VE ÖĞRETMENİN YOLCULUĞU

Tilki Kitap©
www.tilkikitap.com
tilki@matbumedya.com
0850 304 22 03
Yayıncı Sertifika No 28740

Genel Müdür: Emrah Çelik
İşletme Koordinatörü: Fatih Can
Editör: Tuba Aslantaş
Sayfa Tasarım: Baran Ekber
Kapak Tasarım: Tekin Parmaksız

1.Basım, İstanbul, Mart 2026
ISBN: 978-625-8579-40-6
Tilki Kitap Matbaa / İstanbul
Matbaa Sertifika No: 48138

Eserin tüm telif hakları yazara aittir. Yazar, bu baskı için basım-satış-dağıtım-tanıtım haklarını Tilki Kitap'a devretmiştir. Yazar, eserin kapak dahil içeriğindeki tüm materyallerin (metin, görsel öge, tablo…) yasal ve fikri sorumluluğunu kabul etmiştir. Tilki Kitap'ın kurumsal görüşü olmayabilir.

ÖĞRENME VE ÖĞRETMENİN YOLCULUĞU

Necati Yılmaz

İÇİNDEKİLER

Yazar Hakkında 9
Ön Söz 11

BÖLÜM 1
ATATÜRK'ÜN EĞİTİM ANLAYIŞIYLA ETKİLİ ÖĞRENMEYE YOLCULUK

Atatürk İlkelerinin Işığında Eğitim 17
Bellek, Hatırlama ve Unutma Süreçleri: Kuramsal Temeller ve Uygulamalı Stratejiler 28
Öğrenmenin İlk Adımı: Dikkati Artırmak 38
Öğrenme Sürecinde Etkili Dinlemenin Önemi ve Yolları 46
Öğrenme Sürecinde Etkili Not Alma Yolları 50
Kalıcı Öğrenme İçin Etkili Ders Çalışma Rehberi 53
Eleştirel Düşün, Kendi Öğrencin Ol 62
Çocukların Başarısızlık Nedenleri ve Çözüm Yolları 69
Sınav Kaygısı ve Başa Çıkma Yolları 75

BÖLÜM 2

21. YÜZYIL ÖĞRETMENLİĞİ:
ROL YÖNTEM TEKNOLOJİ VE GELİŞİM

Eğitimin Temel Taşı: Öğretmenin Karakteri 87
Çocuk Gelişimini Bilmenin Öğretmenlik
Mesleğindeki Rolü 91
Öğrenci Motivasyonunu Artırmanın Yolları:
Öğrenme Ateşini Yakmak 99
Sınıf Yönetiminde İstenmeyen Davranışlar
ve Baş Etme Stratejileri 103
Öğretim Yönteminin Belirlenmesi: Hedeflere Yönelik
Öğretmen, Öğrenci ve Ortam Etkileşimi 109
Öğrenmede Kalıcılığın Anahtarı: Aktif Öğrenme Modeli 115
Öğretmen Liderliği ve Gelişim Stratejileri 122
Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimi:
Türkiye Modeli Üzerine Bir İnceleme 126
Dijital Çağda Eğitim: Teknoloji ile Yeniden
Tanımlanan Roller 133
Yapay Zekânın Eğitimde Etik ve Verimli Kullanımı 140

BÖLÜM 3

EĞİTİMDE YÖNETİM VE LİDERLİK:
OKULU ANLAMLANDIRMAK

Atatürk'ün Rehberliğinde Eğitim Yöneticilerinin
Toplumsal Sorumluluğu 149
Okul Yönetimi: Eğitim Sisteminin Temel Dinamiği 153
Eğitimde Nitelik Odaklı Bir Yaklaşım: Etkili Okul 158
Eğitim Kurumlarında Stres Yönetimi 164

Eğitim Kurumlarında Çatışma Yönetimi 170
Okul Yönetiminde Motivasyonu Artırma Yöntemleri..... 175
Eğitim Liderlerinin Sessiz Mücadelesi:
Okul Yöneticilerinin İş Doyumu ve Yansımaları..... 179

BÖLÜM 4

TÜRKİYE'DE EĞİTİMSEL SORUNLAR VE ÇÖZÜMLERİ

Eğitim Ezberin Prangası mı, Eleştirel Düşünmenin
Anahtarı mı? 189
Eğitimde Nitelik Odaklı Yaklaşım: Planlama,
Sorunlar ve Çözümler..... 193
Eğitim ve Ekonomik Kalkınma İlişkisi:
Türkiye Örneğinde Bir Analiz 203
Türkiye'de Sınav ve Rekabet Odaklı Eğitim Anlayışı 212
Türkiye'de Eğitim Düzeyi, Muhafazakârlık
ve Suç Oranları İlişkisi..... 217
Türkiye'de Bilişsel (Zihinsel) Gelişimde Gerileme
Eğilimleri: Nedenler, Bulgular ve Çözüm Önerileri 223

BÖLÜM 5

KİŞESEL GELİŞİM YOLCULUĞU

Duygusal Zekâyı Geliştirmek ve Kullanmak:
Başarıya Giden Yol 235
Kendini Kabul Etmek: Dönüşümün İlk Adımı 242
Anda Kalmak: Varlığa Açılan Kapı 244
Düşüşler Kaçınılmazdır: Asıl Güç Yeniden Kalkmaktır 246
Gülümsemenin Gücü..... 248

Sarılmak Güçlü Bir Eylemdir 250
Her Yaşın Acemisi Olmak 252
Güven: Orada Olmasan Bile Var Olmak 254
Değişime Uyumlu musunuz? 256
Değişimin Anahtarı 259
Sınır Koymak: Çit mi, Duvar mı? 261
Birini Tanımadan Sevmemek 263
Ağlamak: Ruhun Sessiz Cesareti 265
Başarı ve Huzur 267
Düşünceler Yağmuru: Islanmadan Gökkuşağına Bakmak 269
Kaynakça 271

YAZAR HAKKINDA

Necati Yılmaz, 1968 yılında Gaziantep'in İslâhiye ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini İslâhiye'de tamamladı. 1988 yılında A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesinden mezun oldu ve aynı fakültede yüksek lisansını yaptı.

1989 yılında Maliye Bakanlığında denetmen memur olarak başladığı görev hayatını, kısa süre sonra eğitim alanına taşıdı. 1990 yılında Hava Kuvvetleri Komutanlığına eğitim uzmanı subay olarak atandı ve 1991'de Eğitim Yöneticisi ve Öğretmen Yetiştirme Okulu'nun kurucu kadrosunda yer aldı.

Uzun yıllar boyunca öğretmen ve eğitim yöneticisi yetiştirme programlarında eğitimci olarak görev yapan Yılmaz, 1997–2001 yılları arasında öğretmen yetiştirme, eğitim yöneticisi yetiştirme ile ölçme ve değerlendirme birimlerinde yöneticilik yaptı. 2001–2006 döneminde Birlik Eğitim Merkezinin yöneticiliğini üstlenerek çok sayıda eğitim programını tasarladı ve uygulamaya koydu. 2006–2012 yılları arasında eğitimde planlama ve program geliştirme biriminde yöneticilik yapan Yılmaz, 2012–2013 yıllarında ise Eğitim Yöneticisi ve Öğretmen Yetiştirme Okulu Komutanı olarak görev yaptı.

Görev süresi boyunca pek çok eğitim sistemi geliştirme projesinde aktif rol aldı; alanıyla ilgili ders kitapları hazırladı, seminer, konferans ve sempozyumlarda konuşmalar yaptı. 2013 yılında Hava Kuvvetleri Komutanlığından emekli olmasının ardından eğitim yönetimi ve denetimi, ölçme ve değerlendirme, eğitim programı geliştirme ve öğretmen yetiştirme alanlarında danışmanlık, yazarlık ve eğitim faaliyetlerini sürdürmeye devam etti.

Eğitim yönetimi ve denetimi, öğretmen ve yönetici yetiştirme, ölçme-değerlendirme, eğitim programı geliştirme ve eğitim sistemleri tasarımı alanlarında uzman olan Necati Yılmaz, bilgi ve deneyimini aktarmak amacıyla kitaplar, ders materyalleri ve projeler hazırlamış; birçok eğitimci ve kurumun gelişiminde rol almıştır.

ÖN SÖZ

Eğitim, bireyin düşünme biçimini, değerlerini ve dünyaya bakış açısını şekillendiren en güçlü araçtır. Toplumların ilerlemesi, sadece ekonomik veya teknolojik gelişmelere değil; bilinçli, sorgulayan ve üretken bireylerin yetişmesine bağlıdır. Bu nedenle, eğitim üzerine atılan her adım, geleceğe yapılmış en değerli yatırımdır.

Mustafa Kemal Atatürk'ün de ifade ettiği gibi, **"Eğitim, bir milleti özgür, bağımsız, şanlı ve yüksek bir toplum olarak yaşatır."** Ona göre eğitim, sadece bilgi aktarmak değil; ulusal bilinci, ahlaki değerleri ve bilimsel düşünceyi genç nesillere kazandırmaktır. Bu bakış açısı, bugün de hem eğitim politikalarının hem de bireysel öğrenme çabalarının pusulası olmalıdır. Atatürk'ün öngördüğü bilimsel ve çağdaş eğitim anlayışının, kitabın her satırında hissedilmesini diliyorum.

Bu eser, eğitim ekosisteminin temel taşları olan öğrenci, öğretmen, veli ve yöneticilere hitap edecek şekilde tasarlanmıştır. Öğretmenler için sınıf içinde ertesi gün uygulanabilecek pratik stratejiler, etkinlik planları ve örnekler sunar. Eğitim yöneticileri için okul genelinde kaliteyi ve inovasyonu artırmaya yönelik kuramsal çerçeveler, politika önerileri ve etkili liderlik modellerini ele alır. Öğrenciler ve

eğitimle doğrudan ilgilenenler için ise etkili öğrenme yöntemleri, motivasyon teknikleri ve 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik ipuçları içerir. Her kesimin kendi ihtiyacına ve rolüne uygun pratik çözümler bulabileceği bu kitap, teori ile uygulamayı buluşturan bir rehber niteliğindedir.

Kitabın son bölümünde ise eğitimin ayrılmaz bir parçası olan **kişisel gelişim** konusuna değinilmektedir. Çünkü insan, yalnızca bilgiyle değil; aynı zamanda kendini tanıma, duygularını yönetme, hedeflerini belirleme ve potansiyelini açığa çıkarma yolculuğuyla bütünleşir. Bu yolculuk, eğitimin hayat boyu süren bir süreç olduğunun en güçlü kanıtıdır.

Dilerim ki bu kitap; öğrencilerden eğitimcilere, velilerden eğitim yöneticilerine ve politika yapıcılara kadar geniş bir kesime ışık tutsun ve aynı zamanda okurun kendi öğrenme ve gelişim yolculuğuna ilham versin.

Bu eserin yazılması ve oluşturulmasında; hayatımın her alanında yanımda olan ve sevgisiyle güç veren eşim **Handan Yılmaz**'a, bana ilham kaynağı olan oğlum **Berk Yılmaz**'a gönülden teşekkür ediyorum.

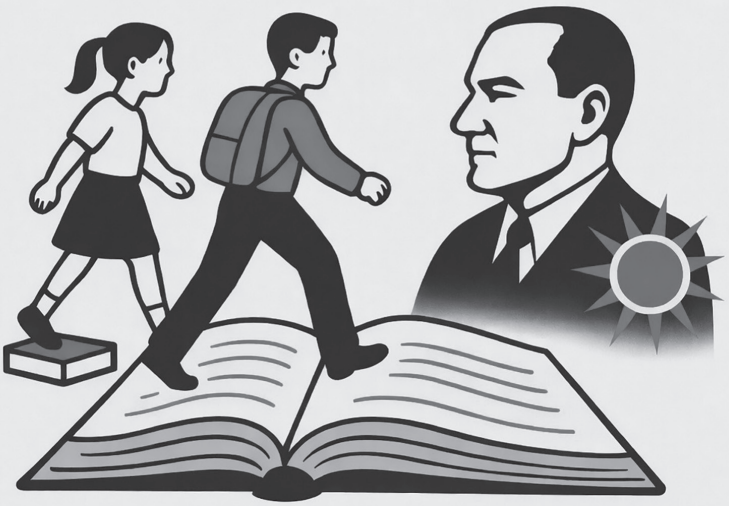
Necati YILMAZ

Kişisel ve mesleki gelişimimde rol model olan,
hayatıma değeri ölçülemez katkılar sunan kıymetli komutanım
ve öğretmenim merhum ***Osman Yaralıoğlu****'nun aziz hatırasına,*
sevgi ve minnetle...

BÖLÜM 1

ATATÜRK'ÜN EĞİTİM ANLAYIŞIYLA

ETKİLİ ÖĞRENME

ATATÜRK İLKELERİNİN IŞIĞINDA EĞİTİM

21. yüzyılda, geçmişte hayal bile edilemeyecek değişimlere tanıklık ediyoruz. Toplumsal ve siyasal alandaki değişiklikler dikkat çekicidir. Bazı ülkeler yok olurken, geçmişte egemenliklerini kaybetmiş olanlar yeniden bağımsızlık kazanabilmektedir. Tüm bu değişim sürecindeki en önemli ve çarpıcı durum, her bir değişimin ya bir düşünce sistemine bağlılığı ya da o düşünce sisteminden uzaklaşmayı sağlamasıdır. Ulusların bağlı oldukları, inandıkları ve inançlarını yaşatma savaşımı verebilecekleri belli bir düşünce sistemini kararlılıkla savundukları görülmektedir. Türk ulusu, 1919 yılının 19 Mayıs'ında başlayan Kurtuluş Savaşı sonucunda, 29 Ekim 1923 tarihinde ilan edilen cumhuriyet ile ulusal bağımsızlığına erişmiştir. Bu dönem, büyük önder Atatürk'ün ilke ve devrimlerinin birer birer hayata geçirildiği bir süreçtir. O, bu süreç içinde kişisel bir erdem olarak gördüğü bağımsızlık savaşını ulusal düzeye taşıyan, ulusu için çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine çıkmayı hedefleyen, önderlik ve devrimcilik nitelikleriyle bizlere ışık olan en büyük önder olmuştur.

Ulusal bağımsızlığın sadece silahla değil, özellikle eğitimle gerçekleştirilebileceğine inanan büyük önder, oluşturduğu ilke ve gerçekleştirdiği devrimlerde eğitimi her zaman öncelikli görmüştür.

Türkiye Cumhuriyeti, Atatürk'ün oluşturduğu düşünce sisteminin, onun ilke ve devrimlerinin Türk ulusuna armağanıdır. Bu armağanın yaşatılması geleceğin kuşaklarına aktarılacak bilinç ve değerler sisteminin gücü ve tutarlılığı ile mümkündür. Bu aktarımı sağlayacak kurum ise eğitimdir. Eğitim, Atatürk ilke ve devrimlerini koruyan ve geliştiren amaçlarla donatıldığı sürece ulusal kurtuluş savaşının kazanılmasıyla kurulan cumhuriyetimiz sonsuza kadar yaşayacaktır.

Atatürk'ün Eğitim Felsefesi

Atatürkçü Düşünce Sistemi'nin altı ilkesi eğitim yeniliklerini yönlendirmiş ve gerçekleştirmiştir.

1. Cumhuriyetçilik: Cumhuriyetçilik, devletin yönetim biçimini tanımlamak ve korumak için temel bir ilke olarak benimsenmiştir. Cumhuriyetçiliğin başta gelen niteliği ulusal bağımsızlıktır. Diğer önemli niteliği ise düşünce özgürlüğüdür. Atatürk, cumhuriyet ile eğitim arasında vazgeçilmez bağlar kurmuştur. Cumhuriyetin korunması ve savunulmasını gençliğin birinci görevi sayması, öğretmenlerden cumhuriyeti koruyabilecek fikri, vicdanı ve bilgisi hür kuşaklar yetiştirmelerini beklemesi bu vazgeçilmez bağları ifade etmektedir.

Atatürk Türkiye Cumhuriyeti'nin yaşatılmasında ve geleceğinin güvence altına alınmasında öğretmenlerin en güvenilecek değer olduğunu vurgulamıştır. Cumhuriyetçiliğin yeni bir yaşama biçimi olarak halka öğretilmesi, benimsetilmesi ve demokrasi bilincinin yerleştirilmesi öğretmenlere verilen önemli bir görev olmuştur.

2. Milliyetçilik: Milliyetçilik ilkesi, toplumun değişik kesimlerinin kültürel ve eğitimsel amaçlar çerçevesinde bütünleşmesine yol açmış ve eğitim sürecinin ulusal bir nitelik kazanmasını sağlamıştır.

Atatürk'e göre eğitim programı her şeyden önce ulusal bir nitelik taşımalıdır (Bursalıoğlu, 1981). Eğitim programının amacı ise bireysel ve toplumsal varlığın devamı ve gelişmesi için zorunlu olan temel bilinci bireylerde oluşturmaktır.

Eğitimde deneysel yaklaşım, birey ve kültür arasındaki etkileşime yer verir. Her toplumdaki kültürel koşullar ve değerler farklı olduğundan, insanların yaşantıları da farklılık gösterir. Bu farklılık, eğitimin her toplumun kültürel koşulları ve değerleri bakımından ele alınması gerektiğini göstermektedir. Başka bir deyişle Atatürk, ulusal eğitim anlayışıyla Türk eğitim sistemine deneysel bir yaklaşım getirmiştir.

Toplumlar arasındaki farklılıklar eğitimi etkileyebilir, ancak bu, bilimselliğin göz ardı edilmesini gerektirmez. Atatürk, her bir kültürün kendine özgü yönlerine saygı gösterilirken eğitimin kültürler arası anlayışın gelişmesine yardım etmesi gerektiğini savunur.

Osmanlı Devleti'nin geleneksel eğitim kurumları, bütünüyle bilimsel anlayışa ve dış dünyadaki gelişmelere kapısını kapatmıştır. Atatürk, geleneksel eğitim kurumlarının bağlandığı eğitim amaçlarının günümüz koşulları için yetersiz olduğunu ileri sürmüştür. Bu nedenle medreseler kaldırılmış ve eğitim kurumları modern eğitim modellerine göre yeniden düzenlenmiştir (Karagözoğlu, 1985).

3. Halkçılık: Halkçılık ilkesi, devletin yönetiminde halkın iradesinin ve katılımının esas alınmasını ifade eder. Atatürk'e göre halkçılık, eşitlik temelinde yurttaşların yönetim sürecine katılmasını, sosyal ve ekonomik haklardan adil biçimde yararlanmasını gerektirir. Eğitim açısından halkçılık, fırsat eşitliğini sağlayan, toplumun her kesimine ulaşabilen bir sistemin kurulması demektir. Eğitim, belirli bir zümrenin değil, tüm halkın hakkıdır.

Halkçılık ilkesi, eğitimin yaygınlaştırılması ve herkes tarafından anlaşılır olması hedefini de beraberinde getirmiş; bu hedefe ulaşmada önemli bir adım olarak Latin alfabesine geçilmiştir.

Halkın bilinçli olarak toplum sorunlarına duyarlı olabilmesi için onun eğitilmesi ve öğretim düzeyinin yükseltilmesi gerekmektedir. Bunun gereğine inanan Atatürk, cumhuriyetin yerleşip kökleşebilmesi için halk eğitimine çok önem vermiş ve halk eğitiminin yaygınlaştırılması için her türlü çabayı göstermiştir. Halkçılık ilkesi seçkin azınlık eğitiminden halk eğitimine geçişi sağlamış; böylece ulusal eğitimimizin temel ilkelerinden biri olan "eğitimde fırsat eşitliği" sağlanmaya çalışılmıştır. Halk eğitimine ve kadın eğitimine bu kavramın ışığında büyük önem verilmiştir. Günümüz Türkiye'sinin eğitim sorunlarından okuma-yazma sorununa yönelik okuma-yazma seferberliklerini Atatürk çok önceden başlatmıştır. Halka yeni harfleri ve okuma-yazmayı öğretmek amacıyla her yerde Millet Mektepleri açılmış ve Atatürk Millet Mekteplerinin genel başkanlığını ve başöğretmenliğini üstlenmiştir. Atatürk'ün gerek örgün gerekse yaygın eğitimdeki çabaları sonucunda 1923'te %9 olan okur-yazarlık oranı, 1938'de %21,6'ya yükselmiş ve toplumumuzun her kesiminde, okullar yetişkinlere de hizmet sunmaya başlamıştır (Karagözoğlu, 1985).

4. Laiklik: Atatürkçü düşünce sistemine göre, laiklik ilkesi gerçekleştirilmeden toplumun herhangi bir kesiminde yenileşme olanaksızdır (Bursalıoğlu, 1986). Bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile eğitimin laikleştirilmesi paralel gelişmeler olmuştur. Bu ilke dinin sadece devletten değil, bilim ve sanattan da ayrı tutulmasını zorunluluk saymıştır.

Atatürk dönemi eğitiminin başarılı olmasının en önemli nedenlerinden birisi de eğitimin laik olmasıdır. Atatürk yeni bir kuşağa

ortak değerler ve siyasal bilinç kazandırmanın yolunu, eğitim kurumlarının birleştirilmesinde bulmuştur. Yeni Türkiye'nin toplumsal bütünleşmesi ancak eğitimsel bütünleşme ile mümkün görülmüştür.

Eğitim kurumlarının türleri arttıkça ürünleri de farklılaşır. Türkiye Cumhuriyeti'nin güçlenmesi, vatandaşlarda ortak değer ve davranışların geliştirilmesine bağlıdır (Bursalıoğlu, 1985). Devletin ve ulusun bütünlüğünü gerçekleştirecek olan eğitim sisteminin bütünlüğüdür. Sistem yaklaşımının temel ilkesi amaç birliğidir. 1924'te çıkarılan 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat (Öğretimin Birleştirilmesi) Kanunu ile Türkiye'deki tüm eğitim kurumları Millî Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır. Atatürk bu konuda "iki parça hâlinde yaşayan uluslar zayıftır, hastadır" demektedir (Genel Kurmay Başkanlığı, 1983). Atatürkçü eğitim, ulusal birlik ve beraberliği sağlayacak eğitimdir.

Laik eğitim anlayışı, eğitimde cinsiyet ayrımını ortadan kaldıracak ortamı hazırlamış ve karma eğitimin temelini oluşturmuştur. Bu anlayış millî eğitimin temel ilkelerinden "karma eğitim" ilkesinin yerleşmesine neden olmuştur.

Atatürk 30 Ağustos 1925'te Kastamonu'da yaptığı konuşmasında "karma eğitim" ilkesini şöyle açıklamıştır: "Bir toplum bir erkek ve kadın denilen iki cins insandan oluşur. Bir toplumun bir kesimini görmezden gelip, diğer kesimini ilerletmek mümkün değildir. Bir toplumun yarısı topraklara, zincirlere bağlı kalıp da diğer kesiminin göklere yükseltilmesi olanaklı mıdır? İlerleme adımları her iki cins tarafından beraber ve arkadaşça atılması gerekir" (Tan, 1981).

Günümüzde karma eğitimin yeniden tartışma konusu olması, Atatürk'ün çağdaş eğitim anlayışının temel ilkelerinden biriyle tekrar yüzleşmemizi gerekli kılmaktadır.

5. Devletçilik: Atatürk, toplumsal gelişmenin ekonomik kalkınmayla mümkün olacağına inanarak devletçilik ilkesine önem vermiştir. Devletçilik ilkesi eğitimi iki yönde etkilemiştir. Birincisi, eğitim hizmetinin bir kamu hizmeti olarak devlet eliyle ve planlı bir şekilde yaygınlaştırılması, finanse edilmesi ve denetlenmesidir. Devlet işletmeleri eğitim merkezleri olarak da etkin olmuştur. Bu işletmelerde yetişenler daha sonra büyük özel girişimlerin kuruculuğunu yapmıştır. İkincisi, bazı yükseköğretim kurumları programlarını bu işletmelerin insan gücü gereksinmelerine dönük olarak yenilemiştir (Bursalıoğlu, 1982).

6. Devrimcilik: Devrimcilik, Atatürk'ün sürekli yenileşme ve çağın gerekliliklerine uyum sağlama anlayışını temsil eder. Eğitim alanında devrimcilik, müfredatın ve öğretim yöntemlerinin güncel bilimsel gelişmelere göre düzenlenmesini gerektirir. Atatürk, eğitimin durağan değil, sürekli gelişen bir süreç olduğunu ifade etmiştir. Bu ilke, eğitim sisteminin yeniliklere açık ve esnek olmasını zorunlu kılar.

Devrimcilik bütün ilkelerin yayılması ve oluşmasında eğitim sürecinin gücünden, eğitim kurumlarının etki alanından ve eğitimcilerin inançlı çabalarından yararlanılmasını sağlamıştır.

Atatürk'ün Eğitimle İlgili Görüşleri

Atatürk'ün eğitim anlayışının özünde, bireyin hem kendisini hem de içinde yaşadığı toplumu geliştirme sorumluluğu vardır. Ona göre eğitim, bireyleri bilgiyle donatmakla kalmaz; aynı zamanda **eleştirel düşünme becerisi**, **ahlaki değerler** ve **toplumsal sorumluluk bilinci** kazandırmalıdır.

Atatürk, eğitimi yalnızca bir devlet politikası olarak değil, **milletin geleceğinin garantisi** olarak görmüştür. Onun eğitimle ilgili

öngörüsü, bugün dahi eğitim politikalarının şekillenmesinde ilham kaynağı olmaya devam etmektedir.

Atatürk'ün eğitimle ilgili görüşleri incelendiğinde öğrenci, öğretmen, yönetici ve politikacılar için bir rehber niteliği taşımaktadır (Alkan, 1991):

1. Eğitimde Amaç ve İlke: Ulusal, bilimsel ve özgür düşünce ile insana saygı gibi ilkeleri ele alan bu eğitim anlayışında benimsenen temel amaçlar; bireylerde kendisine güven duygusu geliştirmek, özgür düşünme, düşündüğünü eyleme dönüştürebilme yeteneği oluşturmak, insan sevgisi ve ulusal varlığı yüceltme duygularını geliştirmektir.

2. Eğitim Programı: Atatürk'ün eğitim programı ile ilgili düşüncelerini üç noktada toplamak mümkündür. Birincisi, bireysel ve toplumsal varlığın devamı ve gelişmesi için zorunlu olan temel bilinci bireylerde oluşturmaktır. İkincisi, bireylerde ekonomik yaşam için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmakla ilgilidir. Üçüncüsü ise, eğitim etkinliklerinin çevresel, ulusal ve evrensel gereksinim ve koşullara uygun olmasıdır.

3. Eğitimde Yöntem: Atatürkçü eğitim felsefesinde öngörülen eğitim yönteminin başlıca özellikleri; pratiklik, yaşamda başarı sağlayıcılık, çevresel koşullara uygunluk ve işlevsellik ilkesine dayalı olmaktır. Bu özellikler, eğitimlerde uygulanan senaryoya dayalı, uygulamalı ve diğer aktif öğrenme yöntem ve teknikleri ile Atatürk'ün öngörülerinin örtüştüğünü göstermektedir.

4. Öğrenci: Öğrenci, kişiliğine saygı duyulması ve geleceğin yetişkini gibi düşünülmesi gereken bir değerdir. O, yurt sevgisinin, özgür düşüncenin en değerli sembolüdür. Varlığından güvence ve

kıvanç duyulması gereken, cumhuriyeti devam ettirecek ve yüceltecek kişidir.

5. Öğretmen: Öğretmen, ulusunu ve insanı seven, toplumda saygın bir kişiliğe sahip, laik, demokrat, uygar ve çok yönlü düşünen, karakterinin temelinde bağımsızlık ve özgürlük bulunan, kendisini ve çağını aşabilen, yaratıcı ve yapıcı, bilimselliği, insana saygıyı rehber edinmiş ideal bir eğitim neferidir.

Atatürk döneminin öğretmenleri, Atatürkçü Düşünce Sisteminin öncüleri olarak hizmet vermiştir. Atatürk, öğretmenleri kendisine en yakın yardımcı olarak görmüş ve her fırsatta öğretmenlerin ve öğretmenlik mesleğinin yüceliğini belirtmiştir.

6. Okul: Atatürkçü eğitim anlayışında okul devletin gözetim ve denetimi altında, öğretmen ve eğitim yöneticileri ile öngörülen program etkinliklerinin yer aldığı, Türk ulusunun yüceltilmesine kaynaklık eden ekonomi, sanat, edebiyat gibi alanların geliştirildiği, bilimsel ve teknik temellere dayalı bir eğitim-öğretim kurumudur.

Atatürk, eğitimin sadece okullarla sınırlı olmadığını; halkın her kesimine ulaşması gerektiğini savunmuştur. Bu amaçla Halkevleri ve Halkodaları gibi kurumlar kurulmuş, halkın kültürel ve sosyal yönden gelişmesine katkıda bulunulmuştur.

7. Kadın Eğitimi: Atatürk, kadın eğitiminin, toplumun ilerlemesi için vazgeçilmez olduğunu vurgulamıştır. "Dünyada her şey kadının eseridir" diyen Atatürk, kadınların eğitimine erkeklerle eşit düzeyde önem verilmesini savunmuştur.

Bu yaklaşım hem toplumsal cinsiyet eşitliğini hem de kalkınmanın sürdürülebilirliğini sağlamaya yönelik stratejik bir adımdır.

Kadınların eğitimli bireyler olarak toplum yaşamına katılması hem aile yapısını güçlendirmiş hem de ekonomik üretkenliği artırmıştır.

Sonuç

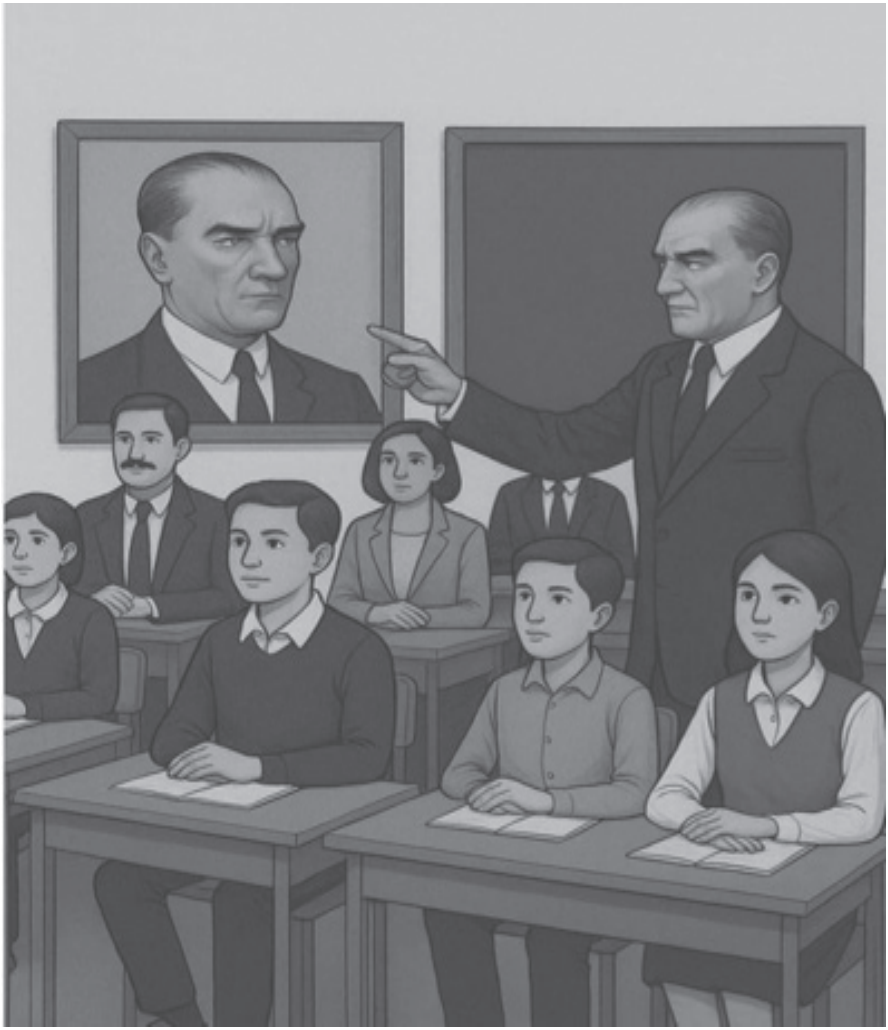
Atatürk'ün eğitime yönelik görüşleri günümüzde geçerliliğini korumakla birlikte, Türk eğitim sistemi, Atatürk'ün hedeflediği laik, bilimsel ve eşitlikçi anlayıştan büyük ölçüde sapmıştır. OECD'nin (2023) PISA sonuçlarına göre Türkiye, okuma, matematik ve fen alanlarında OECD ortalamasının altında kalırken, öğrenciler arası başarı farkı büyümüş ve eğitimde fırsat eşitsizliği artmıştır. Eğitim Reformu Girişimi (ERG)'nin raporuna göre öğrencilerin %38'i potansiyellerini gerçekleştirecek bir öğrenme ortamına sahip değildir (ERG, 2024). Müfredatın ideolojik yönelimlerle şekillendirilmesi, laiklik ilkesinden uzaklaşma tartışmalarını beraberinde getirmektedir. Bu da Atatürk'ün anlayışıyla temellenen çağdaş yurttaş yetiştirme hedefiyle açık bir çelişki yaratmaktadır. Bu nedenle, Türk eğitim sisteminde Atatürk'ün eğitim felsefesi ve ilkeleri doğrultusunda reformların yapılması zorunlu hâle gelmiştir.

Öneriler

Atatürk'e göre modernleşmenin en etkili aracı eğitimdir. Bu denli büyük işlev ve role sahip eğitim, önemli bir yatırım alanı olmuştur. Bu eğitim yatırımının getirisini yükseltmek, verimliliğini artırmak için yararlı olacağı değerlendirilen öneriler şunlardır:

- Eğitim sisteminde yapılacak değişiklik ve yenileşme çalışmaları bilimsel araştırmalara dayandırılmalıdır.
- Eğitim sisteminde yapılacak yenileşme ve geliştirme etkinliklerine öğrenci, öğretmen, üniversiteler gibi geniş tabanlı katılım sağlanmalıdır.

- Okullarda örgüt ve süreç danışmanlığı yapacak nicelik ve nitelikte eğitim uzmanları görevlendirilmelidir.
- Eğitimde program geliştirme süreci kapsamında eğitimin işlevsel olmayan bazı amaçları güncelleştirilerek yeniden tanımlanmalıdır.
- Niteliği yükseltecek önlemlerin pek çoğu eğitime yapılan harcamaların artırılmasını gerektirmektedir. Devlet bütçesinden eğitime ayrılan para ve kaynaklar artırılmalıdır.
- Eğitim öncelikle nitelik olarak planlanmalıdır. Personelin seçilmesi, yetiştirilmesi ve atanması süreçleri için uygulanabilir bir nitel planlama (kariyer planlaması) zorunlu olmalıdır (Kabadayı, 1992).
- Öğretmenlik gibi okul yöneticiliği de bir meslek olarak kabul edilmeli ve atama politikaları buna göre düzenlenmelidir.
- Ülkemizin ihtiyacına uygun şekilde mesleki ve teknik eğitime öncelik verilmelidir.
- Geleneksel öğretim yöntemleri yerine çağdaş öğretim yöntem ve teknikleri uygulanmalı, öğretmenlerin bu konudaki nitelikleri geliştirilmelidir.

BELLEK, HATIRLAMA VE UNUTMA SÜREÇLERİ: KURAMSAL TEMELLER VE UYGULAMALI STRATEJİLER

Eğitimin temel hedeflerinden biri, bireyin edindiği bilginin kalıcılığını ve farklı durumlarda kullanabilmelerini sağlamaktır. Bu hedefin gerçekleşmesinde, belleğin işleyişi ile hatırlama biçimlerinin ve unutma nedenlerinin bilinmesi büyük önem taşır.

Bu yazıda, öğrenme ve öğretme sürecinin bir ön koşulu olan hazır bulunuşluk düzeyine katkı sağlamak amacıyla bellek sisteminin kuramsal temelleri, hatırlama türleri, unutma kuramları ve öğrenmeyi destekleyen stratejiler bilimsel verilerle ve örneklerle verilmektedir.

Bellek Sistemi ve Temel Süreçler

Bellek, bilginin işlenmesi (Kodlama), depolanması ve gerektiğinde geri çağrılması (hatırlanması) işlevlerini yerine getiren karmaşık bir bilişsel sistemdir (Adams, 1976):

1. Kodlama: Bilginin anlamlı bir şekilde zihne yerleştirilmesi sürecidir. Örneğin, "İstanbul" sözcüğünü ilk kez duyan biri, onu bir şehir olarak anlamlandırarak kaydeder (Bloom, 1979). Ses olarak

kaydederse bu yüzeysel kodlama olur; İstanbul'un Türkiye'nin en büyük şehri olduğunu, tarihini ve haritadaki yerini de eklerse bu derin kodlama olur.

2. Depolama: Kodlanan bilginin zaman içinde bellek içinde saklanmasıdır. Atkinson-Shiffrin (1968) modelinde bilgiyi saklama sürelerine göre üç tür bellek vardır:

Duyusal bellek: Çevresel uyarıcıların anlık olarak tutulduğu alandır. Örneğin, bir ampulün kapanmasından sonra şeklinin gözde birkaç salise kalmasıdır.

Kısa süreli bellek: Çok az bilgi kapasitesine sahiptir. Örneğin, telefon numarasını birine söylerken onun kısa süreli hatırlanmasıdır.

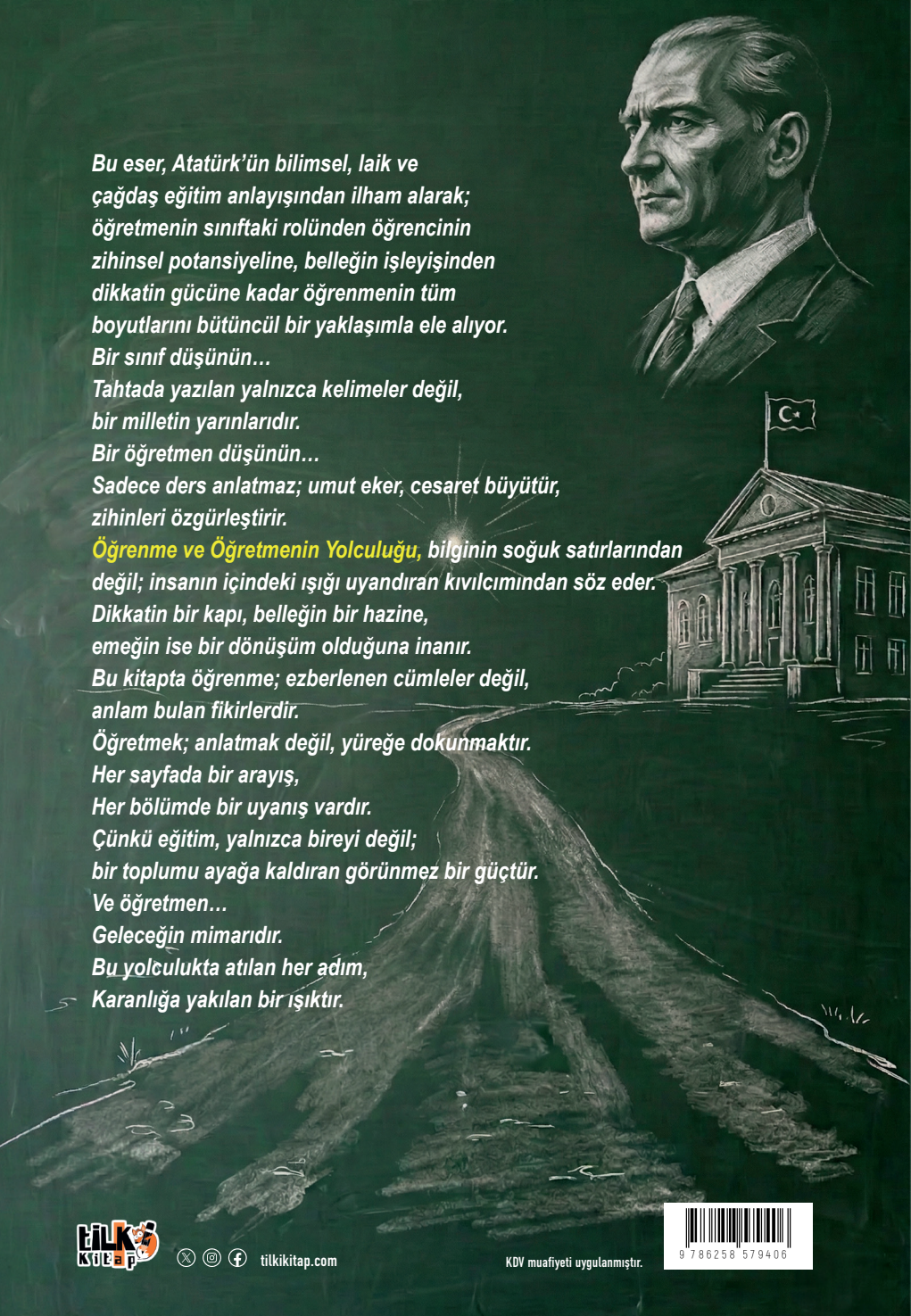
Uzun süreli bellek: Sınırsız kapasiteye sahip olup, yıllarca bilgiyi saklayabilir. Çocukluk zamanında öğrenilen bir oyunu unutmamak bu tür belleğe örnektir.

3. Geri Çağırma: Saklanan bilginin yeniden hatırlanarak bilinç düzeyine çıkarılması sürecidir.

Geri çağırma çeşitleri şunlardır:

Serbest hatırlama: Verilen bir konuda mümkün olduğunca çok bilginin hatırlandığı durumdur. Hiçbir ipucu olmadan bilgi çağrılır. Verilen bir sözcük listesinden mümkün olduğunca çok sözcüğün hatırlanmasıdır. Örneğin, bireyden öğrenme kuramlarını sıralaması istenir.

Sıralı hatırlama: Nesne ya da olayların bir dizi içinde hatırlanması durumudur. Örneğin, bir sözcük listesinden sözcükleri sırayla hatırlamak, şehirleri kuzeyden güneye sıralamaktır.

Bu eser, Atatürk'ün bilimsel, laik ve
çağdaş eğitim anlayışından ilham alarak;
öğretmenin sınıftaki rolünden öğrencinin
zihinsel potansiyeline, belleğin işleyişinden
dikkatin gücüne kadar öğrenmenin tüm
boyutlarını bütüncül bir yaklaşımla ele alıyor.
Bir sınıf düşünün…
Tahtada yazılan yalnızca kelimeler değil,
bir milletin yarınlarıdır.
Bir öğretmen düşünün…
Sadece ders anlatmaz; umut eker, cesaret büyütür,
zihinleri özgürleştirir.
***Öğrenme ve Öğretmenin Yolculuğu,** bilginin soğuk satırlarından*
değil; insanın içindeki ışığı uyandıran kıvılcımından söz eder.
Dikkatin bir kapı, belleğin bir hazine,
emeğin ise bir dönüşüm olduğuna inanır.
Bu kitapta öğrenme; ezberlenen cümleler değil,
anlam bulan fikirlerdir.
Öğretmek; anlatmak değil, yüreğe dokunmaktır.
Her sayfada bir arayış,
Her bölümde bir uyanış vardır.
Çünkü eğitim, yalnızca bireyi değil;
bir toplumu ayağa kaldıran görünmez bir güçtür.
Ve öğretmen…
Geleceğin mimarıdır.
Bu yolculukta atılan her adım,
Karanlığa yakılan bir ışıktır.

tilkikitap.com

KDV muafiyeti uygulanmıştır.

9 786258 579406